

A.B. gegn Sviss

Dómur frá 1. júlí 2014

Mál nr. 56925/08

10. gr. Tjáningarfrelsi

Birting einkalífssupplýsinga. Umfjöllun um sakamál. Fjölmiðlar

1. Málsatvik

Kærandi, A.B., er svissneskur ríkisborgari, fæddur 1965 og býr í Porrentruy í Sviss. Hann er blaðamaður að atvinnu. Þann 15. október 2003 birtist tímaritsgrein eftir hann um sakamál á hendur manni að nafni M.B., sem sat í varðhaldi eftir að þrír höfðu látist og átta aðrir slasast þegar hann ók á gangandi vegfarendur. Ökumaðurinn fleygði sér síðar fram af Lausanne-brúnni. Hafði atvikið verið mikið í opinberri umræðu í Sviss. Í greininni var fjallað um bakgrunn sakborningsins og birt ágrip af spurningum lögreglu og rannsóknardómara til hans ásamt svörum hans. Nokkrar ljósmyndir fylgdu af gögnum málsins, þar á meðal af bréfi sakbornings til dómara í málinu ásamt ágripi úr skýrslum eiginkonu hans og læknis.

Blaðamaðurinn var ákærður fyrir birtingu trúnaðargagna og dæmdur skilorðsbundið til eins mánaðar fangavistar, sem síðar var breytt í sekt að upphæð 4000 svissneskir frankar (um 2667 evrur).

Áfrýjun hans til innlendra dómstóla bar ekki árangur.

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólnum

Kæran

Kærandi taldi sakfellingu sína hafa skert tjáningarfrelsi sitt á ólögmætan hátt og þar með brotið gegn 10. gr. sáttmálans.

Niðurstaða

Dómstóllinn tók fram að almenningur hefði almennt lögmæta hagsmuni af því að fá upplýsingar um sakamál. Þeir sem neyttu tjáningarfrelsisins, þ. á m. blaðamenn hefðu ákveðnar skyldur og ábyrgð, sem færu eftir aðstæðum og þeim tækniðferðum sem nýttar væru.

Í þessu máli hefðu innlendir dómstólar álitid að reyndum blaðamanni gæti ekki hafa dulist að um væri að ræða málsskjöl sem ekki væru opinber vegna dómsrannsóknarinnar. Mannréttindadómstóllinn lagði áherslu á að þótt fjölmiðlar gegndu mikilvægu hlutverki í lýðræðisþjóðfélagi leysti vernd 10. gr. sáttmálans að meginstefnu til blaðamenn ekki undan skyldu þeirra til að hlíta almennum refsilögum.

Dómstóllinn áleit innlenda dómstóla hafa einskorðað sig við þá niðurstöðu að ótímabær upplýðstrun skýrslanna og bréfanna hefði bæði gengið á rétt sakbornings til að teljast saklaus uns annað sannaðist og til réttlátrar málsmeðferðar.

Dómstóllinn lagði þó áherslu á að skrif kæranda hefðu ekki fyrst og fremst snúist um sekt eða sýknu ökumannsins. Meginhluti réttarhaldanna hefði ekki átt sér stað fyrr en meira en tveimur árum eftir birtingu greinarinnar. Auk þess hefði verið óumdeilt að skjölin hefðu ekki gefið tilefni til ályktana um ásetning ökumannsins. Loks hefðu setið í málinu atvinnudómarar, en ekki kviðdómur skipaður leikmönnum. Varð það niðurstaða dómstólsins að ríkinu hefði ekki tekist sönnun þess hvernig upplýðstrun þessarar tegundar trúnaðarupplýsinga hefði eins og á stóð getað haft neikvæð áhrif bæði á réttinn til að teljast saklaus og á niðurstöðu sakamálsins.

Svissneska ríkið hélt því fram að uppljóstrun trúnaðarskjalanna hefði skert rétt öikumannsins til friðhelgi einkalífs. Dómstóllinn benti hins vegar á að samkvæmt svissneskum lögum hefðu honum staðið til boða úrræði til að leita réttar síns vegna árása á mannorð sitt og einkalíf. Hann hefði ekki notfært sér nein slík úrræði, enda þótt það stæði honum næst til að tryggja að einkalíf sitt væri virt. Ríkið hefði því ekki nægilega réttlætt þau viðurlög sem kærandi hefði verið beittur.

Hvað snerti form og framsetningu hinnar umþrættu greinar yrði að hafa hugfast að 10. gr. sáttmálans verndaði ekki einungis efni hugmynda og upplýsinga, heldur einnig þann búning sem þær væru færðar í. Það væri ekki hlutverk dómstólsins fremur en innlendra dómstóla að setja eigin skoðanir í stað skoðana fjölmiðla á framsetningu efnis. Frelsi fjölmiðla tæki einnig til þess að ýkja eða ögra í framsetningu á efni.

Dómstóllinn ítrekaði að tjáningarfrelsi ætti ekki einungis við um upplýsingar eða hugmyndir sem féllu í góðan jarðveg eða væru álitnar meinlausar eða þýðingarlitlar, heldur jafnframt þær sem móðuguðu og yllu hneykslan. Það útheimti fjölhyggju, umburðarlyndi og víðsýni, en án þeirra væri ekki til staðar „lýðræðislegt þjóðfélag“. Auk þess væri ekki hægt að líta svo á að greinin fjallaði strangt til tekið um upplýsingar um einkalíf einstaklings. Öllu heldur fjallaði greinin um hvernig dómskerfið starfaði í tilteknu sakamáli. Dómstóllinn ítrekaði enn fremur að hann yrði að vera þess fullviss að viðurlögin fælu ekki í sér eitthvert afbrigði ritskoðunar, sem ætlað væri að letja fjölmiðla til gagnrýni. Í samhengi umræðu um efni sem ætti erindi við almenning væru slík viðurlög líkleg til að halda aftur af framlagi blaðamanna til umræðu um málefni sem hefðu áhrif á líf samfélagsins. Að sama skapi væru þau til þess fallin að torvelða fjölmiðlum að rækja hlutverk sitt.

Í þessu tilviki áleit dómstóllinn fjársektina vera fram úr hófi miðað við það markmið sem stefnt var að. Sakfelling kæranda svaraði ekki brýnni þjóðfélagsþörf. Dómstóllinn taldi að ekki væru nægilega sterk rök til að réttlæta slíka skerðingu á rétti kæranda til tjáningarfrelsis. Hefði því verið brotið gegn 10. gr. sáttmálans. Svissneska ríkinu var gert að greiða kæranda 5000 evrur í málskostnað.